

Locuint'a Redactorului:

si

Cancelari'a Redactiunii:

e in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespon-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pro trei lune 4 fl. v. n.
Pro siese lune 7 fl. 50 c.
Pro anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:

4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tupa a linia
brale pentru fiesce care publicati-
uno separatu. In Loculu descisu
20 cr. de linia

Unu esemplariu costa 10 cr.

Despre alegerea de metropoliu in Blasiu.

Am fostu cu reserva innaintea severit'ei acestui actu, d'in cauza, ca de o parte, u'am voitu a preocupati opiniunile si a face vr'o presiune morale, era de alta parte, pentru ca nu ne-am simtitu in dreptu de a da direptiune aceluor barbati culti, despre cari amu presupusu, ca fiindu d'insii petrunci de spiretulu tempului si totdeodeta insufletiti de simtiulu natiunali, intre circumstarele presinte si dupa atate loviure grave, se voru sel folosì de acestu dreptu de mare insemnitate atatu in privinti'a interesului natiunei, catu si cu privire la binele si garanti'a autonomiei besericee gr. cat.

Amu presupusu, dicemu, ca pr. o. alegatori indiestrati cu armele moralului voru sel desvoltà o solidaritate impunetoria in fati'a neamiciloru, cari nu inceta a ne innegri si a bucinà in tote partile, ca suntemu unu poporu necultu si nematuru.

Actulu maretu alu alegerei e indeplinitu. In catu a multiamitu rezultatulu pre natiunea nostra, necagita si asuprita d'in tote laturile, nu discutamu, — nici nu voimu a atinge cord'a presiunei morale, despre care au facutu amintire altii, mai bine informati, — in privinti'a acest'a va judeca, si-va face detorinti'a sa istori'a nepartiala, care e ochiulu lumii.

Inse, dupa ce observamu, ca diurnalele austro-magiare in genere aducu in strinsa legatura actulu alegerei cu pronunciamentulu; dupa ce observamu o mistificatiune tendentiosa si reutatiosa, prin care se opintescu cu unu jubileu a reduce actulu alegerei la demonstratiune politica, si a-o folosì spre desavuarea pronunciamentulu, — ne luamu si noi voi'a a face unce reflexiuni, cu cari ne tienemu detori.

Ca se nu amintimu de altele, eca ce dice diurnalulu guvernialu „Pesti Napl6“, in nr. 159—5499, despre alegerea d'in Blasiu:

„A venitu pre tapetu ide'a curiosa, ca si Lucianu Bonaparte, (cardinalu) se fia desemnatu; inse era banuiela, ca acesta idea sustienuta numai de junime, va fi respinsa de catra alegatorii indreptatiti. De si clerulu, la aparintia, partiua mai alesu pe canoniculu Cipariu si pre Ioanu Antoneli, era la cetirea numelui Eppulu Vancia, junimea daco-romana si-a aretatu parerea de reu si nu voià se scia nimica nici despre Negritiu, carele nu a subscrisu pronunciamentulu, — totu-si rezultatulu a doveditu contrariulu, pentru ca precum N. asemene si mai alesu Eppulu V., carele nu suflase in cornulu fabricatoriloru de pronunciamentu, au capetatu voturile cele mai multe. V. fatia cu politici de in Blasiu e o persona ingrata. Resultatulu alegerei se servesca spre invetiatura si spre dovada, ca majoritatea (glota) romaniloru nu sta nici intr'o relatiune cu acei-a, cari se folosescu de cuvinte mari; alegerea e unu semnu invederatu alu spiritelor liniscite si pacinice a le romaniloru,“ s. a.

Spre a reduce cuvintele citate, si stracurate prin tote organele austro-magiare, la nivelulu dreptatei, nu va fi de prisosu a face intrebarea: Ce este pronunciamentulu?

La acesta intrebare fiecare romanu adeveratu va raspunde in intelesulu urmatoriu:

Pronunciamentulu este unu actu politicu, sco-
la lumina in congresulu natiunei romane, tienutu

la 1848, 15 maiu, pe campulu libertatei la Blasiu, in care congresu a luat parte natiunea intrega d'in Transilvania prin 40,000 de representati ai sei.

Pronunciamentulu contine pretensiunea seu mai bine d'zindu revindicarea drepturilor rapite a le romaniloru. Partile esentiale a le pronunciamentulu sunt: egala indreptatire, recunoscerea natiunei romane de natiune indiestrata cu tote drepturile politico-natiunale; sustienerea autonomiei si independintia tierci.

Romanii, pre cum la 1848 s'au aretatu gat'a de a-si versa sangele si de a-si gortfi averea lor materiala pentru sustienerea pronunciamentulu, asià si de la epoc'a acest'a trista pana in diu'a de asta-di, nu au incetatu a se lupta necontentitu si cu cea mai mare energia, pentru deplin'a revindicare a drepturilor desvoltate ei detaiate in pronunciamentu.

Luptele sante si sacrificiele romaniloru au fostu in catu-va incoronate si multiamite prin legile sanctiunate, publicate si aduse in pracsu in an. 1863/4, si anume prin art. I natiunea romana e recunoscuta de natiune, cu tote drepturile politico-natiunale.

Vediendu inse romanii pe la 1866, legile aceste anenintiate, nu au intardiatu numai de catu a ascerne la locurile mai inalte, pretensiunea lor pentru sustienerea legiloru de la 1863/4.

Pre cum scimu mandatarii natiunii, preveduti cu 37 plenipotentie, subsemnate de 1493 de onoratori si demnitari, si-au implinitu misiunea lor la 30 diecemvre 1866.

Dar' fiindu ca acestu pasu dreptu si legalu alu romaniloru, au remasu, dorere, fara de nici unu resultatu, — ce a fostu mai naturalu, de catu ca romanii constrinsi se faca unu apelu la simtiulu de dreptu alu Europei civilizate si constitutiunale — ce s'a si esecutatu prin renouirea generale a pronunciamentulu d'in 15 maiu a. c.

Noi nu recunoscemu alti fabricatori ai pronunciamentulu, de catu pe natiunea intrega, aceea-si natiune, care l'a fabricatu in 1848, 15 maiu pe campulu libertatii, si de atunci pana in diu'a de adi l'a sustienutu cu demnitate in deplina vigore, si lu-va sustienè pana candu natiunea acest'a va esiste pe fati'a pamentulu.

Pronunciamentulu e vocea, e credeulu poporulu romanu, care nu se pote si nu se va potè amuti, neci prin sofisme — mistificatiuni — neci prin tunuri ghintuite — si mai putienu prin alegerea de metropoliu d'in Blasiu.

De si noi romanii, mai alesu avendu in vedere simtiementele si faptele nobile a le repausatulu pre bunulu metropoliu S. S., suntemu dedati a respecta in capulu beserice totu-de-odata si pre unu conducatoriu alu natiunei, nu concedemu, ca se deduca nimene, ca de cum-va s'ar' ivi — ce inse nu presupunemu — ca functiunea acest'a inalta se vina in colisiune cu interesele sublime a le natiunei, natiunea romana dora ar' cadè in desperatiune; nu concedemu acest'a deductiune d'in cauza, ca vietia si sortea natiuniloru nu depinde de la bun'a seu reu'a vointia a particulariloru, — caus'a nostra justa este asemene unui edificiu incungiuat de milioane de bravi, si radiematu de sute de mii de stalpi puternici, si retragera unui-a seu altui-a nu pondereza mai multu, de catu o picatura in Oceanu.

lagu.

Poporulu romanu in federatiune.

IV.

Trecemu acum la vietia constitutiunala a Romaniloru d'in Transilvania si aici se vorbimu despre federatiunea romana-magiara.

Romanii ardeleni inca d'intru inceputu formau o universitate politica cu dreptulu, cu legile, cu datinele sale domestice religiose si politice, inchiata tratate cu natiune libera cu alte natiuni, si-aperau existintia sa cu armele, si pre teritoriulu seu propriu aveau conventiile sale natiunale. La Ascileu, Romanii Transilvaniei dau mana cu Ungurii, inchiandu cu d'insii legatura de amicitia, si primindu-i serbatoresce in sinulu tierci, le impartu pamenturi, le dau drepturi egali cu d'insii, si asiè i domicilieza si i scotu d'in ticalosia unui poporu vagabundu si barbaru.

Pactulu de la Ascileu, atatu de insemnatu in dreptulu publicu alu Romaniloru ardeleni, nu era alta decâtu unu tratatu de fundarea unui statulu, basatu pre drepturi si libertati egali, elu era o federatiune a Romaniloru cu Magiarii, santita prin legaminte si vointia natiunale. Intocma cum primira Romanii lui Romulu pre Sabini in midiloculu luptei in Rom'a si se federara cu d'insii, totu asemenea si Romanii Transilvaniei, fiindu lupt'a inca nedecisa, primescu pre Unguri in tiera ca federati aequo jure.

De unde poporulu romanu ardeleanu de jure nu a statu nece-o-data in alta relatiune catra statulu ungurescu, de catu intr'o federatiune basata pre principiulu suveranitatii natiunale, si ei si-aperara independintia tierci si pusetiunea loru chiar' si atunci, candu toti veneticii Austriei se aliaa in contra loru.

Cu tempu inse, coruptiunea, nedreptatirile si asupririle magiariloru si a altoru popore proletaric, cari venisera in Transilvania, sugruma drepturile de mosceni a le Romaniloru si scotu la lumina infintia-rea unoru prerogative, ce nice decum nu poteau fi basate pre vechiele institutiuni a le poporulu romanu. Suveranitatea lui istorica se ingusta si vertutea libertatiloru sale politice se totu jiguesce pre di ce merge, si asiè statulu Ungariei, celu radicalu pre base federative, trece intr'unu statulu feudalulu absolutisticu. Romanii reclama serbatoresce prin toti seculii libertatea si independintia loru, asigurate prin pactulu federatiunei. In daru! tote gravaminele se respundu cu legarea de glia, si la spatele poporulu se pune Uniunea celoru trei natiuni, cerberulu intuneculu si alu sclaviei. Romanulu remane eschisu de la folosele tierci si de la oficie, scosu afara de scutintia legi si toleratu numai pre pamentulu seu propriu si in baserica. — Eta aici tota federatiunea romana-magiara, inchiata la Ascileu.

Era de lipsa se amintimu aceste batjocure a supra poporulu romanu, ca-ci ele erau trecutulu federatiunei acestoru doue ginti, ale carui urme vedemu, ca se stracura d'in parinti in generatiuni, cu dreptulu istoricu alu unei corone, si cu ignorarea drepturiloru vechieloru institutiuni a le acestui principatu romanu.

Cu aulu 1849 se inchiaia epoc'a statulu magiaru, si cu a. 1867 se radica de nou, inse nu se regenereza intru nemicu; cu tota mani'a sa seculare si cu tota ur'a natiunala lu-vedemu adi totu cu acele-asi principie pusu in vietia fatia cu atate-a voci natiunale, ce striga „Reforme! Trecutul nu ne trebuesce!“

Cu continuirea de dreptu a Ungariei se continua calcarea tratatelor natiunale, inchiata atatu cu Ungari'a catu si cu cas'a Habsburgica.

Nemicu nu se regenereza in noulu statulu magiaru, nemicu nu se infintia, ce ar' potè consolidà federatiunea acestoru doue popore.

Si daca este, ca se amintimu ce-va d'in tener'a vietia a acestui statulu, de la nou'a sanctiune pragmatica incoce, atunci vedemu nerespectarea suveranitatii natiunale, violarile drepturiloru si libertatiloru garantate prin adunarea natiunale d'in 48, prin legile d'in 1863/4, si pre urm'a lor vedemu ivindu-se pre tota diu'a persecutiuni si terorismu, ca fructe ce produce statulu magiaru cu inceputulu seu de la Ascileu, si restabilirea sa d'in 1867. Lipsesce numai, ca guvernulu se mai intrebuinteze gilotine, furce si bastile, si atunci ne temem, dicemu, ne tememu, se nu reintorca era timpurile, candu tieranulu, lasandu-si pamenturile sale nelucrate, alerga in sinulu muntiloru, unde copacii pareau a-i siopti:

Lasa boii, fratiore,
Sa te da la venatore,

Că nu-e tempu de plugăria
Ci e tempu de vitegia.*)

O regenerare a poporeloru de sub cas'a habsburgica pre base federative reclama cu vehemencia scoterea d'in activitate a totororū acelorū prerogative a le coronei Ungariei, cari si-le atribuiseră in decursulu seclorulu spre spesela autonomiei Transilvaniei si a teritoriului romanu. Nece o sistema nu va corespunde mai bine institutiunilor acestorū țiere, nece un'a nu va potè asigurà libertatea natiuniloru de sub sceptrul habsburgicu decâtu o constitutiune scosa d'in consensulu federativu. Precum strabunii nostri veniseră odinora in contactu cu magiarii singuru pre basea unei conventiuni federative, asiè si acum numai prin o federatiune basata pre recunoscerea drepturiloru lorū voru potè sè intre éra-si in aliantia cu magiarii. Acésta federatiune, dupa natura conceptulu de federatiune trebe sè recunosca Romanilorū libertăti natiunali si teritoriulu natiunali. Ori-ce alte mistificatiuni si terorisiari nu voru impacà pe romani:

Pasindu acum in midiloculu poporulu, aflâmu inca in elu viua vechi'a conscientia de domnu si mosceanu a'u acestui pamentu, d'in care Aprobatele si compilatele lu-desereditara. Éca cuvintele d'intr'o doina haiducesca:

Murgule coma rotata,
Mai scote-me in dealu odata,
Sè-mi facu ochisorii rota,
Sè me uitu la lumea tota.
Venire-ar' tempulu, sè via,
Ca Romanulu ér' sè-invie,
Si de hoti sè mantuesca
Tier'a lui Ardelenesca!
Ast'a nu-e tier'a de cani
Ci e tier'a de Romani,
Nu-e pamentu de Ungureni,
Ci-e de neirosi pamenteni.**)

„Ast'a nu-e tier'a de cani, ci e tier'a de Romani!“ — dîce poporulu cu atăt'a dorere si indignatiune, in cātu pare, că vedemu in aceste sîre depinsa tota mani'a secliloru trecuti; elu cunosce bine reulu casinatu, candu, pre langa drepturile de cetianu (civis), pre langa libertătile si immunitătile publice, i-se rapî si pamentulu sèu, si d'in vechiu mosnenu remane unu vagabundu fâra tier'a, d'intr' unu federatu aequo jure, remane unu federatu sine jure.

Amu avè singuru sè plangemu si sè compatimim nesce tempuri atātu de triste pentru drepturile gintiloru, candu tirani'a si rapirea eră virtutile statulu magiaru, si candu legile magiare facia cu romanii dictau: „Antâiu restignesce-lu, si-apoi lu judeca;“ — dara candu vedemu pre magiari si astadi nesuindu-se a desbracă pre alte popore, si in specie pre romani, de drepturile lorū eterne, nu potemu sè nu-i muștrâmu cu ace'a desprime, si care o pretinde sentiementulu nostru de dreptate si loialitate.

Hori'a, vediendu pâna la ce gradu de miseria ajunse poporulu romanu, si cã d'in drepturile sale asigurate in federatiunea de la Ascileu n'a remasu romanului nemicu propriu, de cātu unu sufletu nobilu, ce nu i-lu potura luà atâte secle de oprimere, propune Unguriloru pace sub conditiunea, ca nobilimea sè renuncie la posesiunile sale, si acele sè le impartia int're tierani.***)

*) Alesandri, Poessie pop., p. 45.

***) Idem, p. 311.

****) A. P. Ilarianu, Tesauru de Monumente Ist., T. III., p. 318.

FOISIORA.

Discursulu lui S. Barnuti d'in 14/2 maiu 1848, de relatiunile Romaniloru cu Ungurii, si de libertatea natiunala.*)

Deci, daca unetatea statulu neci atātu nu cere, ca sè fia acel'a-si dreptu in totu tienutulu statulu, cu atātu mai putienu cere, ca sè fia numai o limba acolo, unde suntu mai multe. Unde e locuitu statulu numai de o natiune, ar' fi nu numai asuprire pe tota natiunea, ci si absurditate mare a adoptà o limba morta sèu straina pentru legi si guvernare, cum eră pana acumu limba latina: asemene asuprire si absurditate face natiunea, care cerca a-si impune limba pe cerbicia altorū natiuni intr'unu statu ca Ungaria, care nu sta numai d'in unguri, ci d'in milioane de schiai, romani si germani. In specie legelatiunea statulu poliglotu tocm'a nu cere unetate de limba: d'in contra, chiar' si despotulu celu mai tiranosu in-cara e constrins a-si publicà mandatele in limbele toturora, ca sè le pota urmà: cu cātu mai vertosus trebe sè recunosca libertatea limbelorū unu statu liberu, de la care se cere mai multu si in cautarea acésta, de cātu de la unu despotu; acésta pune legi singuru dupa placerea lui, voi'a lui este lege pentru toti; éra in statu liberu nu pote fi lege aceea ce voesce numai unu omu sèu o natiune, ci trebe sè fia lege aceea ce voesce si ce doreasca totu poporulu, tote

*) A se vedè nr. tr.

Ce voià acestu Grachu romanu alu seclulu alu XVIII d. Chr. cu nouele lui legi agrarie? Elu nu voià alt'a de cātu sè scotia statulu d'in elementulu inequitătilorū, in cari cadiuse. Au potè elu sè propuna aceste conditiuni ca lege, de nu cum-va traia in elu memori'a pactulu vechiu cu magiarii, a unei federatiuni aequo jure, de nu avea elu conscientia, că pamentulu Transilvaniei este alu tieraniloru romani?

Revolutiunea horiana nu este de cātu unu tempu, in care poporulu reclama mai cu vehemencia reinnoirea federatiunei violate. Tote conditiunile de pace ale lui Horia nu adeveresc alt'a de cātu cã poporulu romanu numai prin o federatiune, in care sè se asigure Romanilorū libertătile si teritoriulu lorū natiunale, mai voià sè se impreune cu statulu magiaru.

„Domnule! Tote plangerile nostre a fostu indesieru: totu-de-un'a amu fostu respinsi; in fine ne mai potendu portà sclavia, furamu siliti a face acestu pasu. In casulu celu mai reu, bucuros schimbâmu cu mortea o victia nefericita ca acésta; astu-feliu celu pucinu copiii nostri se voru prefaca d'in sclavi, apesati cu rusine, in supusi multiumiti si voru intrà éra-si in drepturile omenimei. . . . Éta aceste-asunt copie adeverate de porunci imperatesci, cari au fostu date pentru binele supusiloru de aici, si cari noue nece-odata nu ni s'au facutu cunoscute;*) suntu cuvintele tieranului Horia cãtra colonelulu Schulz, cu care incepuse a tratà de pace.

In tocm'a ca Tudoru Vladimirescu eră si Hori'a de principiulu, cã cu adeversarii nostri singuru numai cu arm'a in mana mai pote face pace; elu radicã de a supr'a flamurei sale o cruce triplicata, strigandu omeniloru sèi: „Pentru patria si credinti'a!“

(Va urmã.)

Marele principatu alu Transilvaniei.

VI.

Functionarii.

Acésta cestiune inca este un'a d'in cele mai incurcate in Transilvania, éra mai alesu de la anulu 1867 incoce a inceputu a se inveninã si gangrenã. Tocmai pentru aceea inse trebe sè o cercetâmu ce-va si mai de aproape atātu d'in punctu de vedere generalu, cātu si d'in celu specialu Transilvanu; éra pentru ca cuvintele nostre intr'o materia asià de delicata sè nu pota fi restalmacite asià usioru de cãtra adversarii nostri politici, premitemu indata la inceputu doue observatiuni subiective. Scriitoriulu acestorū fragmente a statu in servitiulu patriei sale ca functionariu, in tota viet'a sea, cinci lune de dîle in anulu, candu tier'a eră bantuita de revolutiune, terorismu si anarchia, inse si atunci a servitu gratis u. Mai departe elu a nutritu si va mai nutriti pana la finea victiei sale dorint'a ferbinte, ca tier'a, ca Statulu si poporatiunea sea sè ajunga la acea stare fericita, in carea nimene sè nu simtia necesitatea de a servi Statulu, pentru ca sè pota traî d'intr'o dî intr'alt'a cu ajutoriulu apuntamintelorū (lefelorū) si alu pensiuniloru, ci fia-care sè si-aiba alte si alte venituri, spre a se sustienè pre sine si famili'a sea; cu alte cuvinte, ca functiunea, ca serviciulu, atātu la Statu cātu si la municipiu, sè fia mai multu unu actu de patriotismu si de onore, de cātu o cautare de lege si pensiuni (vedeti Angli'a, Elveti'a, Statele-unite.)

*) Idem, p. 315.

natiunile; potè-va inse natiunea sè si descopere voi'a si dorintiele, fiindu oprita sè nu vorbesca in limba sa, fiindu incuiata gur'a reprezentantiloru sèi cu lacatulu altei limbe? Fiacare natiune are interesele sale, a supr'a acestor'a trebe sè se sfatuesca in adunãrile comunetãtii, in adunãri mai mari natiunali si in adunarea comune a mai multorū natiuni; inse ce discussiune pote sè se faca, unde nu e libertate de vorbitu in limba, care o scie natiunea; pote-se combinà cu scopulu legelatiunei liberali ast'a condemnare la tacere a unei natiuni întregi? Neci nepracticaveritatea aceea n'are locu, la cari provoca unii dîcundu, cã nu e cu potintia sè se vorbesca in mai multe limbe intr'o adunare. De ce sè nu se pota face in Ardealu si Ungaria ace'a, ce se pote aiurea? in adunãrile Elvetiei se vorbesce in trei limbe: francesce, italianesce si nemtiesce; in a le Belgiului ierta legea, sè vorbesca in limba belgica si francesca; in Sardini'a italianesce si francesce. Si éta cã ungurii neci-su mai liberi, neci mai fericiti de cātu aceste popore luminate, ba suntu forte departe de ele cu tote cele.

Daca si-ar' propune cine-va, de sè faca o carte de legi precisa si frumosa ca Corpulu Jurelui Romanu: atunci potemu dîce cu Savigny, cã neci germanii n'au limba pentru acestu scopu maretiu, cu atātu mai putienu ungurii; inse candu vine vorba, cã si acele natiuni au lipsa de guvernare in ore-care forma, care n'au limba culta ca latin'a, atunci nu e mai mare absurditate pe lume, de cātu apologi'a despotismulu limbisticu, cã limba cutarei natiunei n'ar' fi matura pentru legi si pentru guvernarea poporulu; daca ar' trebui sè accepte cine-va cu punerea legiloru si cu guvernarea pana ce se va cultivà deplinu ore-care limba, atunci pote totu stã ca

. Dupa aceste-a sè trecemu la cestiunea nostra. Sè presupunemu pre câte-va minute, cã vr'unei fractiuni parlamentarie sèu vr'unui ministeriu d'in Romania'a, i-aru plesni prin capu, ca sè ésa in fati'a camerei cu urmatoriulu proiectu de lege:

Considerandu, cumu cã Reglamentulu organicu a fostu elaboratu suptu imediat'a intriure a unei poteri straine si a fostu octroatu tiei:

Considerandu, cã principele Alesandru si principele Barbu, principele Mihailu si principele Grigorie au fostu octroati si impusi tiei cu manifest'a calcare a drepturiloru ei si cu total'a delaturare a alegerei fundate in vechiele tractate a le acelei;

Considerandu cã, nefiindu acei domni legitimi, functionarii denumiti prin ei inca au fostu ilegali!

Camera decreteza, cã ori-cãti functionarii denumiti de cãtra acei domni se mai afla in activitate, sè fia destituiti, si ori-cãti d'in cei carii, au implinitu anii de serviciu prevediuti in reglamentulu de pensiuni, sè fia lipsiti de pensiune; éra daca totu-si unii voru mai fi suferiti in functiuni si altii in pensiuni, acésta tolerare a lorū sè fia considerata numai ca d'in grati'a si misericordi'a celoru, carii se afla astadi la potere.

Asià este, cã in modulu acest'a toti functionarii considerati ca tradatori de patria si inca tradatori cu atăt'a mai periculosi, cu cātu ei voru fi functionatu cu devotamentu mai mare cãtra domnitorii d'in sistema vechia. Ei bine, éca tocm'a asià suntu tractati functionarii d'in Transilvania si Ungaria mai alesu de la septembrie 1865. Binevoiesca ori-cine a citi de eca, operatu comisiuni finantiare unguresce la capitolulu pensiuniloru, pentru ca sè se convinga despre adeverulu cuvintelorū nostre. Si sè vedeti, cã pe membrii acelei comisiuni unguresci, in Ungaria nimene nu-i va dechiarà de otariti pentru vr'unu institutu filantropicu, precumu este si alu Bucuresciloru la Marcuti'a. Éca la ce rezultate duce vendet'a politica, sèu daca mai voiti, politic'a resbunarei. Resbunatoriulu in furi'a sa, este surdu la vocea dreptulu, a prudintiei politice, a intereselorū tiei si a umanitatii. Cum cã in februaru si martiu 1848 au proruptu revolutiunile cele mari, cumu cã in aprilu si iuniu, imperatulu Ferdinandu, sanctionã legile revolutiunarie numai amenintiatu fiindu cu destronare la momentu; cumu cã in septembrie comitele Lamberg, in calitatea sa de comisariu regescu plenipotentu fu masacratu pe podulu Pestei cu scirea si cu voi'a majoritatiei dietale; cumu cã in 14 aprilu 1848 parlamentulu adunatu la Debretienu, proscrisse pe întregu famili'a Habsburg si proclama republic'a pana candu le-ar' veni unu altu rege strainu; cumu cã 160 magnati magiari (int're cari si 6 ardeleni), au petitiunatu la imperatulu Nicolae pentru ajutoriu in contr'a partiei Kosuthiane; cumu cã in augustu Ungaria fu transtia la pamentu, si tavalita in sangele celoru impuscati si spendiurati: la tote acestea cine porta vin'a? Mai incape indoiela? Dupa logic'a unguresca vin'a la tote evenimentele d'in 1848 si 1849 o porta in prim'a linia functionarii, tenei, betrani, straini sèu pamenteni, cãti au fostu denumiti de cãtra potestatea absoluta si semiconstitutiunala de la 1850, succesive pana la 1865, éra int're toti aceia cei mai vinovati sunt — firesce totu dupa logic'a unguresca — funtiunarii de natiunaltate romana. De act ve poteti spusca si respunsulu ministriulu Horváth, pe care lu-detã la interpelatiunea deputatulu Elia Macelariu, dicendu cã, si cãti functionarii romani se mai afla in activitate, suntu tolerati a

nebululu pe tiermure, acceptandu pana va decurge riulu, ca sè treca, cã riulu si cultur'a limbei voru curge in eternu, si neci odata nu se voru finl. Daca nu suntu chiamati inca neci germanii la carte de legi, cu atātu mai putienu suntu mai chiamati ungurii decâtu romanii; sè ne uitâmu la limba legiloru d'in Aprobatele si d'in Compilatele ungurilor; ce va sè dîca „sectáján levő, oláh Natio, patialtatnak, recepta religio; exequaltassék, articulusinkat, in toto et per omnia cassáljuk, anni hiláljuk, tolláljuk, ha impingálnának convincáltassanak toties quoties exaqualják ez articulásis poenat, a causánsoknak emergálando poenákbol rata portiojok a Decretum tartássa szerint, etc, causákba procedálni, contribáluni a civili fundusokról etc. inca si: az oláh Vladica, oláh popák, cziinteremjeket, beszerikájkot, articulos a lipitorokrol“ s. a., ce cultura de limba va afià cine-va in acestu galimatias, de care suntu pline Aprobatele si Compilatele, ori unde le deschidi? se potu ungurii gloria cu acestu amestecu de la turulu Vavilonulu, ca cu o Minerva nascuta de-adreptulu d'in capulu lui Joe, ca sè caute cu despretiu la limbele altorū natiuni mai culte de cātu a lorū? ce sè faca dara germanii, romanii, schiaii, ne avendu neci unii limba matura pentru legi? acceptã-voru latin'a cea morta au alt'a limba straina? acésta inse n'ar' fi inaintare, ci regresu si asuprire; mintes cea sanetosa le indamna pre tote, ca sè se apuce de iurprudintia ver-care cu limba sa; natiunile sè se sufere un'a pe alt'a pentru binele comune alu toturorū, ca sè se guverne ver-care

tri patriei lor numai d'in grati'a ministrului, ar-
tată cu Indemnity cine scie pana candu. Asiã dar'
oim'a functiuniloru romani, pentru cã au servitu
patriei cu credintia si dreptate, pe temeulu juramen-
tului depusu in manele monarhului loru legitimu,
ca mare principe alu Transilvaniei, este mai mare si
le cãtu crim'a boiariloru protipendati, cari au chia-
natu armatele rusesci in tiera. Grafulu Emericu
Hibó, de esemplu, inca a subscrisu petitiunea d'in
1848 cãtra imperatul Nicolae, cu tote acestea Esce-
m'i'a sa in anul 1861 a statutu guvernatoru alu
Transilvaniei, era de la februaru 1867, este mini-
stru cu portofoliu. D'in contra consiliarii de cur-
a Dimitrie Moldovanu si Jacobu Bologa, ambii
urbiti integri, luminati, activi in functiunile
loru, in cãtu ar' face onore ori carui Statu d'in Eu-
rop'a, suntu destituiti si pensinatu dupa servitiu
de 18 ani cu $\frac{1}{3}$ d'in salariulu avutu. Sã lasãmu
ace esemplele, pentru cã amu fi siliti a scrie o lista
sã lungã. Sã nu memoramu nici adevèrulu recu-
m'entulu si sustienutu de Europ'a luminata si de toti
legistii sã, cumu cã ori candu unu Statu primesce
pe individi in servitiulu sãu, acẽst'a se intempla de
regula sub ore-si cari conditiuni, la a caroru obser-
vare exacta se obliga si Statulu ca si individulu. In
monarhi'a austriaca ierarchi'a functiuniloru Sta-
tulu a fostu ca si in cele-lalte Statu monarhice
fim Europ'a regulata, sistemizata dupa legi precise si
capa conditiuni respicate curatu, in cãtu fia care scie,
ce are sã implinesca. Intre conditiunile esentiale a fo-
stu si aplicarea functiuniloru pe vietia cu prospectu
de avantiamentu, si de pensiu, care era-si era re-
gulata precisu. In tocmai cu acelea-si conditiuni
a fostu aplicati si individi de natiunalitate ro-
mana in functiuni publice, era promisiunea
sãu mai bine garantiã data loru de cãtra Statu,
bãut ca cei mai multi d'in ei sã dea la o parte ori-
alte midiloce de vietuire, devotandu-si tote poterile
loru numai servitiulu publicu, carele in Austria era
forte greu.

Amplioatii de natiunalitate romana au trebuitu
sã desvolte o activitate si unu devotamentu cu atãtu
mai mare, cu cãtu ei ca Romani erãu controlati mai
aspru, si cu cãtu inã-si natiunea nostra cerea de la
ei, cã sã se porte astu-feliu, in cãtu sã-i face si ei ono-
re in totu tempulu si in totu loculu. Intru adevèru,
cã functiunarii romani cu exceptiune numai de prè
putieni, au si corespunsu acceptãrilor nostre, ceea
ce probeza si frumosele atestãte, pe cari le-au cascig-
utu de la severii guvernatori si presiedinti austriaci.
Inse vai, tocmai acele atestãte, atragu asta-di a sup'rã
loru pedepsele cele aspre.

Am priceputu forte bine, cã in urm'a unei revo-
lutiuni, sãu a unei schimbãri radicale de sistema sã
se duca ministrii, guvernatorii si prefectii sistemii
vechi, indata ce acei-a nu se dechiera pe facia si fãra
nici unu cugetu rezervatu in favorea sistemii nouë si
nu jura, cã o voru sustienè d'in tote poterile lor. In
semenea casu, crutiãrea ar' fi o mare imprudintia,
sãu chiaru sinucidere. Ce are in se a face justitiã unei
tieri cu schimbãrile sistemelor? Ce trebuinta este,
cã sã arunci pe strade pana si pe cancelistii si pe co-
pistii d'in biurou, pana si pe logofetii si notarii sate-
loru, sub pretextu, cã ei inca au servitu sub sistem'a
de mai nainte? Si cumu de omenii sistemii nouë nu
vedu, in furi'a patimeii lor, cã celu mai periculosu
proletariatu d'in lume este acel'a, care se formeza si
inmultiesce d'in amplioatii aplicati pe vietia si siste-
mizati, cari apoi in se destituiti fãra nici o vina a

pe sine inã-si, si atunci si-va aflã ver-care cuvinte
pentru dorintia, si politiciii inca voru avè limba culta de ajun-
u pentru carte de legi. Inse despotismulu nu-si impune lim-
b'a sa, pentru cã dora n'ar' fi culte celelalte limbe pentru sco-
pulu publicu, cã-ci de aci ar' urmã, cã sã face chiar' d'in con-
tra, adeca cã sã le dea ocaziune de a se cultiva; ci elu vre, ca
natiunile sã-si uite cu inçetulu si de numele libertãtii, cã apoi
la urma sã se stinga d'intr' in se si sentiementulu de liberta-
te; pentru acẽst'a opresce natiunea despotica pe celelalte, ca
sã nu-si redice scole natiunale, d'focundu cã, sciintiele inalte nu
se potu propune de cãtu in limb'a ei, cã-ci a nu vre, cã sã se
lumineze si altele, ci vre sã remana orbe si surde la tote me-
surele egoismulu ei; pentru aceea opresce adunãrile, si le le-
ga de limb'a sa, ca alte natiuni sã nu se pota consultã despre
cele ce le-ar' fi de folosu; pentru aceea pune legile numai in
limb'a sa, ca celelalte natiuni sã nu le intielega, si sã fia con-
strinse totu-de-un'a a intrebã pe straini, ce voru; pentru
aceea pune deregatori straini, cã sã nu se pota intielege cu ei
alte natiuni, ci sã fia constrinse a alergã intr'alu dicelela satu,
pana voru dã de cine-va, care sã le intielega vorbele, si sã le
traduca chartiele: nu-i ajunge, cã da dare, si i face leafa de-
regatoriulu pentru cã sã raspunda si elu deplinu numelui si
datoriei sale, ci afara de acẽst'a trebuie sã cumpere si tradu-
cerea chartieloru, care ar' fi obligatu sã le face deregatoriulu
inã-si in limb'a acelu, pe care-lu atingu; intr'adeveru atare
guvernu cu mesurele aceste nu dorosce nimicu mai putienu,
de cãtu a usiurã pe poporu: elu si-cerca comoditatea sa, nu
binele poporului, si aceea o jimbrãca in vestmentulu binelui
publicu, care nu i se siede, d'focundu, cã inlesnirea guvernãrii

loru? Foiele d'in Transilvani'a si Pest'a ne impartãsie-
escu o multime de casuri, unde notarii d'in comune
romanesce, trecuti prin scolele gimnasiali, uneori si
juristi absoluti, se arunca afara si se punu in loculu
loru magiari sãu evrei magiarisati, era acẽst'a se
intempla cu scopulu invederatu, pentru ca limb'a ro-
manesca sã fia esilata cu totulu d'in afacerile comu-
neloru romanesce. Si asiã magiarisarea totala sã se
si incepa intru intielesulu legii celei draconice d'in
1843.

Brutalitatea la care suntu espusi ampoiatii
de natiunalitate romana este simtita de cãtra
natiune cu atãtu mai amaru, cu cãtu loculu
loru este ocupatu asta-di de cãtra o multime
de magiari lipsiti de ori ce cunoscintie juridice, pre
cumu si de ori ce praesa si rutina si chiaru de o
educatiune mai umana, si cu cãtu asta-di poporulu
nostru e in lipsa de judecatori drepti, de administra-
tori intiepti si de aperiatori caldurosi cu atãtu se
vede abandonatu cu totulu, si datu in prada unoru
omeni si rapaci, si resbunatori. Daca cum-va acesteã
espresiu ale nostre vi se paru prè aspre si insuflete
de patima, noi ve rugãmu ca sã bine-voiti a cautã
constatarea loru chiaru in foiele d'in Pest'a, pre cumu
„Lloyd“, „Hon“ si altele si le veti aflã constatate in
esemple nenumerate, era atunci ve veti convinge si
dvostra si publiculu european, cumu cã libertatea
cea buciunata in urechile Europei prin cãti-va vra-
jitori politici d'in Ungari'a este numai o fictiune mi-
serabile, si cã asta-di ca si in trecutu li se pote apli-
cã cu totu dreptulu sentintã istorica: „Natio impa-
tiens jugi, libertatis incapax“, adica, natiune ce nu
sufere jugu si nici de libertate nu este capace.

Pana la 1848 sub tirani'a legiloru vechi, despre
cari vorbiseramu la Nr. II, in totu cuprinsulu Tran-
silvaniei abia se aflau doue-deci de ampoiatii recu-
noscute ca Romani, cari nu si-renegasera pe mam'a
loru. (Renegatii erãu mai multi). De la 1849 incoce
austriacii, induplecati prin numeroase deputatiuni
natiunale, cari bateau necontentu pe la usile mini-
striloru d'in Vien'a; cautara mai antãiu pe toti tine-
rii nostrii, cãti invetiasera drepturile, pe mai multi de
la facultatea filosofica, pe unu numeru ore care de
oficeri d'in regimentele granitãrie (desfiintate la
1851) si aplicandu-i in functiuni, i detera pe manile
cãtoru-va presiedinti germani pe cãtu de severi, pe
atãtu de versati in conducerea afaceriloru publice.
Sub acei presiedinti se formã unu micu corpu, cumu
amu dice o pepiniera de functiunari Romani, alu ca-
roru numeru pana la 1861, in care anu esla austriaci
d'in tiera, se suiã la 170. Intr'aceã tinerimea Ro-
manesca alergã cu totu inad'insulu la academi'a de
drepturi d'in Sibiu, spre a face cursulu de trei pana
la patru ani, apoi se aplicau in functiuni publice.
Asiã in anul 1865, pe candu fuseramu trantiti de
parete, numerulu ampoiatiloru de natiunalitate
romanesca se apropiã la trei sute, era intre acesti-a
cãti-va erã consilieri in guberniulu tierii, cãti-va
membrii ai curtei de apelu si ai curtei de casatiune,
unii la Curtea d'in Vien'a si vr'o cincii prefecti. Sã ne
feresca Ddiem ca sã aparamu vre odata in viet'a nostr'a
absolutismulu; cu tote aceste-a lasãmu la intiept'a
apreciãre a cetitorulu, pentru ca punendu-se pentru
unu momentu in starea Romaniloru d'in Transilva-
ni'a, numai cu datele susu citate d'inaintea s'a, sã afle
deferint'a intru sistema vechia transilvaniana boie-
resca si barbara, intre cea strictu austriaca si intre
cea de asta-di, totu brutala ca si cea vechia, apoi sã
condamne, daca va potè pe Romanii transilvani, pen-

tere unetate de limba, necutezandu a stã inãinte cu comodi-
tatea asuprioriulu.

Au nu s'ar' cuveni mai bine scopulu societãtii,
pacei si fericii natiuniloru colocutorie, ca unde
voru fi numai unguri, acolo si deregatorii sã fia nu-
mai unguri; unde voru fi numai romani, acolo si deregatorii
inca sã fia numai romani; unde voru fi mestecati, acolo dere-
gatorii inca sã fia mestecati, pentru ca sã respundia lipselor
poporulu, fiindu cã, dupa mintea sanetosa, deregatorii suntu
pentru poporu, nu poporulu pentru deregatori. Ce va dice po-
porulu, daca lu-va intrebã cine-va, care dreptate i este mai
eftina: ceea ce se face in ascunsu cu scrisore de sute de cole,
care nu le vedu nici-odata partile litigatorie, si se tragena dieci
si sute de ani: sãu care se finesce multu in doue trei dile, vor-
bindu partile in limbela lor in vederea si audiulu totoruru;
si care guvernare i este mai usiora: cu deregatorii si cu limba
straina, sãu cu limb'a sa si deregatorii alesi de poporu d'in si-
nulu sãu? De ce sã nu pota fi mai multe limbi in administra-
tiune de aci inãinte, candu scimu, cã pana acum au fostu in
usu mai multe limbi la dicasteriele aceste tieri, si nefericirea
tierii, n'a venitu de la multimea limbelor, ci de la multimea
privilegiiloru. Era ce se tiene de limb'a romana, acẽst'a e
limba oficioasa de cente de ani la tote scaunele de judecata a
le protopopiloru si la consistoriile romaniloru d'in Ardealu,
(a cã da uge Baritiu: „si limb'a politica in Prin-
cipãtele romãne“); pentru ce sã nu fia dar' matura pen-
tru legi si guvernare, candu suntu tipãriti intr'ins'a codici de
legi si multime de alte carti?

Tacemu alte argumente mai multu curiose de cãtu serio-

tru cã stau mortisii pe langa autonomi'a tierii lor,
pe langa legile d'in 1863 si pe langa necontenti'a pre-
tensiune de administratiune natiunale. Δ

Varietãti.

* * (Descoperire de petre antice.) D. Ioanu Cetatianu,
directorulu Gimnasiulu d'in Galati, comunicã Anunciatorulu
d'in Galati urmãtoarele relatii importante: „Suntu cãte-va
dile, de candu vaporulu francescu de resbelu „Magacien“ au
adusu aici mai multe pietre cu inscriptiuni latine gasite, dupa
cum se spune, la satulu Igliti'a intru Macinu si Charsov'a —
Este cunoscutu, cã acum siese ani totu la numitulu satu au
fostu descoperite inca septe petre cu inscriptiuni latine de
cãtra unu francescu (D. More,) d'in a cãroru inscriptiune s'au
constatatu, cã vechi'a cetate Troesmis ar' fi fostu asiediatã pe
ruinele de la satulu Igliti'a si cã se bucura de dreptulu de
Municipiu. O impregiurare se pare cu deosebire curiosa, cã
d'intre septe pietre gasite acum siese ani, cincii suntu redi-
cate de cãtra senatululu de Troesmis (ordo Troesmensium);
era d'intre pietrele actuale (cari se potu vedè) neci una nu
amintesce de acestu Municipiu. — Se nasce dara intrebarea,
daca in adevèru aceste pietre suntu d'in acel'a-si locu, d'in
care s'au scosu si cele de mai nainte, sãu pot suntu aduse d'in
alta parte, si prin urmare ar' face o descoperire noua de vre-o
cetate, a carei memoria, sã fia remasa acoperita de velulu an-
ticitatei, sãu celu putienu sã nu ise-scie cu siguritate loculu un-
unde a esistatu. — Ceea ce se gasesce si in inscriptiunea
pietreloru de fatia si in a celoru de acum siese ani, e amintirea
legiunei a V. Macodone, despre care inse se scie, cã mai tar-
diu au statiunatu in cetãtile d'in stang'a Dunarei. — Inscr-
ptiunile pietreloru actuale devinu cu multu mai interesante
aretandu cã in acelu locu au statiunatu si legiunea a XII.
Fulminatix. La tota intempearea, inscriptiunile latine
d'in partile aceste pre nici o natiune o intereseza atãtu ca pre
natiunea romana, d'aceea ar' fi forte de doritu, ca autoritãtile
locale si cu deosebire D. prefectu alu districtulu sã intrevina
pre langa D. Comandante alu vaporulu ca sã permita a se
scote o copia cãtu mai esacta de pe tote inscriptiunile, spre a
se trimite sectiunei istorice a societãtii academice d'in Bucu-
resci. — Nu incape indoiela, cã D. Comandante va acordã
acẽsta permisiune, mai alesu cã inscriptiunile antice suntu de
domeniulu publicu, si inã-si literatii Franceiei vor' tramite
copie si altoru State.

* * (Macelariu e suspinsu d'in oficiu.) Foiele magiare
d'in Pest'a si „Neue fr. Pr.“ d'in Vien'a comunica scirea, cã
Macelariu e suspinsu d'in postulu de consiliariu la guvernulu
Transilvaniei, pentru cã ca deputatu transilvanu in diet'a
Ungariei a cutezatu a atacã constitutiunea magiara. — De si
nu ne indoimu de bunavointi'a fratiloru magiari, a delaturã
pre romani si d'in putienele oficie, ce le mai ocupa, totu-si
acceptãmu constatarea autenticã a aceste faime, si atunci ne
vomu dã parerea in obieptulu presinte. De asta data voimu
numai a linisci sufletulu iritatu a lui „Hazánk“, care crede,
cã romanii voru face d'in Macelariu martiru natiunalu. Nu te
tame, dragutia! Tota fapt'a rea si-are resplatã sa; suspinde-
rea lui Macelariu d'in oficiu va sã fia remuneratiunea magia-
ra, pentru cã a intratu in o dieta straina. Asiã lucrati voi to-
mai pre man'a nostra! — In legatura cu acẽst'a scire se scie,
cã secretariulu guvernialu Samuilu Porutiu a capetatu tit-
lulu si votulu de consiliariu la guvernulu d'in Clusiu.

* * (Minunata trebu sã fia constitutiunea Austriei!) Antã'iã
siedintia a dietei d'in Moravi'a nu s'a potutu tienè pentru cã
deputatii nu s'au presintatu in numerulu recerutu, ca diet'a
sã pota aduce concludere. In a dou'a siedintia a fostu 51 depu-
tati de fatia, asiã dara tocmai atãti-a, cãti erãu de lipsa, pen-
tru ca sã pota decide. D'intre acesti-a nimerui-a nu i-erã ier-
tatu, sã se indeparteze d'in sala cã-ci altcum diet'a aru fi tre-
buitu sã pauseze. Deca se incercã cãte unu deputatu, sã se re-

se a le unguriloru, pre cum suntu de esemplu: cã unetatea
limbei o ar' cere si unetatea coronei unguresci, si datori'a de
a se conservã pe sine, si altele asemeni, le tacemu, de ore-ce
corona cea adevèrata a tierii, ce se dice acum Ungari'a, nu
suntu cercurile de metalu cele de la pap'a Silvestru, care inca
se vedu a fi date d'impreuna cu simbolulu de Regnum unius
lingvae imbecille est, asiã dar' nu spre stingerea altoru natiu-
ni; ci natiuniloru, care locuescu pe pamentulu DACIEI si alu Pa-
noniei: acesteã suntu coronele cea adevèrata a tierii, si a le
acestei corone suntu drepturile acele mari, de care nime-
rui nu i este értatu a se atinge. Cu datori'a unguriloru de
a se conservã pe sine, cã sã nu perã pentru putinetatea
loru, nu este legatu dreptulu de ai inghitã pe romani si pe
schiai: cine porta culp'a, dacã a ajunsu nae'a unguresca intru
Scilla si Caribde, ce ursita rea i impinge, cã sã redice asu-
pr'a-si tote venturile, candu ar' trebui sã le aline; sã mania
pre toti Dieii, candu ar' trebui sã-i imblandiesca: ce
politica e despre partea lor, de se punu cu atãte poteri in
contr'a natiuniloru, cu cari, ar' trebui sã lege cele mai tari le-
gaminte, cã sã si aperse esistinti'a comune de dusimani co-
muni?

D'in tote aceste urmeza, cã unetatea limbei in statulu
poliglottu nu o cere neci unetatea statulu, neci unetatea lege-
latiunei, neci inlesnirea, eftinatatea si rapediunea guvernãrii,
nec starea culturi altoru limbe; ci o cere pre cum amu di-
su, numai comoditatea despotismulu si cugetulu lui celu ne-
legiuitu de a rapã libertatea natiuniloru, ca sã domnesca pre-
ste ele.

(Va urmã.)

creeze in restauratiunea dietei, lu-apucau câte doui trei de vestminte si lu-trageau inapoi. — Sermana constitutiune, ni-me nu te vrea !

** (Valusul lui Faust executatu in pantecele unui crocodilu). Unu negutiatoriu d'in Rotterdam, cu numele Van Flys, caletorindu intr'o nae aprope de insul'a Iava, deveni victima crocodililoru, cari se affa in numeru mare pre acelu locu. — Casulu acestu-a produse consternatiune. — S'au vediutu tote cele intemptate, inse ajutorulu eră cu nepotintia. Victim'a nu potea fi acuma mantuita, deci se decise să fia celu putienu resbunata. In urmarea acestei resolutiuni unu crocodilu fū omoritu cu doue-dieci-si-doue de puscature. Cei cari acursera la animalulu doboritu, fure martori ai unei scene d'entre cele mai curioze; sunete misteriose esiau d'in cadavru, tote urechile ascultau cu una umire nespusa valsul d'in Opera Faustn, care resunā in intestinele monstrului espiratu. Marinarii, pentru a-si esplicā misterulu, despicara animalulu cu cutitele. — Antopsi'a curiosa fū, că pantecele crocodilului contineā o scatula musicale de Geneva, carea a remasu acolo d'in pachetele negutiatoriului Van Flys, si, fără indoela, a fostu pusa in miscare prin atare plumbu de pusca.

** (Dr. Tincu, prof. Dier si gimnasiulu do statu d'in Sibiu). Deputatulu Transilvaniei in diet'a Ungariei, Dr. Tincu, se pote mandri cu aptivitatea sa dietala; interpelatiunea sa a avutu rezultatulu celu mai eclatantu: Dier va fi strapusu d'in Sibiu, directorulu Kratky, si prof. Schmidt sunt pusi in disponibilitate. Gimnasiulu se va organiza de nou (vai, de acest'a organizare!), ca directoru e denumitu Veress, profesorulu la gimnasiulu d'in Bud'a, si in loculu limbei germane s'a introdusu cea magiara. Ce vrei mai multu, Dr. Tincu? Inca nu te-ai saturatu de Pest'a?

** (Ministru de interne alu Transilvaniei) a tramisu circulariu la guvernatoriu provinciali, in caus'a organizatiunii politice; — totu in circulariele aceste d'ice ministru, că acei functionari cari sunt nepasatori fatia cu partidele contrarie guvernulu să se scota d'in posturi. (La noi se continua de multu acest'a procedere.)

** (Dalmati'a) a devenitu mărulu lui Eris; pre cum Austri'a, asemene si magiarii staruescu cu mani cu petiore a-si aretā dreptulu cătra ea, — nice unulu nice altulu nu aru scapā d'in mani de voia buna portulu Fiume, Cattoro s. a.

** (Diurnalele magiare) sunt pline de misiuni felicitate ale functionariloru tramisi in tere straine — a studiā cultura tutunulu — procedur'a procesuale, comunicatiunea, comertulu, a invetiā cultulu, institutul tenitieloru, casele nebuniloru s. a. pentru cari se primbla domni consiliari in strain tate, apoi cine ar' mai potē d'ice că nu avemu bani ca plev'a?

** (Congresulu natiunalu besericescu gr or.) e conchiāmatu la Sibiu pre 16/20 septemvre a. c.

** (Caletori'a maistatiloru sale) Abiē respirā faim'a, că maistătile sale voru intreprinde una caletoria prin Galiti'a, candu éta, că se vorbesce de alta caletoria a maistatiloru sale prin Dalmati'a. No, cu caletorie de aceste, dnloru ministri, nu veti desdaunā poporele pentru drepturile, ce le usurpati in totu momentulu.

** (Magiisare.) Cetimu in mai multe diurnale, că in gimnasiulu de statu d'in Brasiovu s'a introdusu limb'a magiara ca limb'a instructiunei. — In gimnasiulu romanu d'in Blasiu voru să reveda cărțile de invetiamentu si să le prelucre

in sensu constitutiunalu magiaru. — In gimnasiulu romanu d'in Beinsiu s'au eliminatu doui teneri, pentru că vreau să serbeze maiialulu numai sub flamur'a romana. — Asiē respectea domni magiari libertatea natiunalā; dar acestu-a e numai inceputulu: mane voru introduce limb'a magiara si in scolele poporale, si poimane bietii preuti romani voru trebui să duca matriculele éra si in limb'a constitutiunalā magiara, apoi nu va trece multu tempu si in beserica vomu audī: megint, megint, cu pace domnului să ne rogāmu.

** (Magiisare sub auspiciu cavalerescu romane.) „Foi'a invetiatoriloru poporului“, a carei traducere romana se edā in Pest'a sub auspiciu cavalerulu Puscariu, consiliariu ministeriali constitutiunalu magiaru si alesulu Fagarasiulu la diet'a d'in Pest'a, se ocupa cu tem'a, care aru fi modulu celu mai corespunditoriu, de a propune limb'a magiara in scolele poporale. Acu-si va incepe unu cursu de limb'a magiara pentru invetiarii romani. Acestu-a e folosulu, ce lu-are poporulu romanu de la oficiantii si deputatii săi, că si-dau concursulu loru spre a-i rapi limb'a.

** (Romanisare.) Una foia jidovesca-magiara se plange amaru asup'r'a progresului, ce lu-face romanisarea in tienstulu Hatiegului. Se afirma, că comune intregi si-arū fi perdutu natiunalitatea magiara si s'au romanisatu. — Dāmu cu socotela, că progresulu romanisarei in acelu tienstulu, dupa pretensiunea amintitei foie curatu magiaru, se dateza de la alegerea dlui Petcu, ca deputatu la diet'a d'in Pest'a.

** (Arhiveulu pentru filologia si istoria) in Nr. XVII cuprinde: 1) Sistem'a ortografica. 2) Diplome militare romane. 3) Diplom'a lui Traianu, I, d'in 13. Maiu, anulu Romei 859, dupa Chr. 106. 4) Diplom'a lui Traianu, II, d'in 17 Februaru, anulu Romei 863, dupa Chr. 110. 5) Privilegiulu d'in 1247. 6) Fragmente inedite de a le lui P. Maioru (Continuare.) 7) Fasti-i romani (Continuare.) 8) Notitie diverse.

** (Persecutiuni.) Diurnalulu „Hazánk“ ne spune, că citatiunile privitorie la pronunciamentulu d'in Blasiu, curgu neinctatu. Mai de curandū fura citati: Ioane Balinta, V. Crisiannu, V. Ratiu, Petru Salomonu, Alesandru Neagoe si Georgiu Popu. Profesorele Farago a fostu citatu a dou'a ora. S'au mai luat sub investigatiune A. Micu, Arone Boeru si Nicolau Salomonu.

** (Furtu) Beserica gr. orientala d'in Alb'a-Regala au spart'o in dilele trecute hotii, si au golit'o de tote pretiositătile. Intre altele au dusu 8 fesnice de argintu, 4 cruci de argintu si 3 de auru, unu potiru auritu, 1 lantiu de auru si mai multe bucati de ornamente totu de auru cu cari erā decoratu chipulu Maicei Vergure, precum si copecele si capetele de argintu de pe evangelia.

** (Magiarii si consululu austriacu in Romani'a libera.)

Se vorbesce, că regimulu austriacu aru avē de cugetu a strapune pre consululu său generalu d'in Bucuresci ca ministru resiedinte in Aten'a, inse n'au potutu-o face pana acum, fiindu că magiarii si-au pusu carulu in petre, să inlocuesca pre baronulu Eder prin unu magiaru, é' guvernulu Romaniei nu vre să scia nimicu de atare soiū de omeni. Avantiamentulu baronului Eder a trebuitu dara să se sisteze d'in caus'a rechiānilorū magiare. — Suntemu pre convinsi, că ministerulu actualu alu Romaniei, care a avutu ocaziuni numeroase a cunosce amicitia magiariloru, va scī servā demnitata unei tere libere si nedependinti, si nu va concede

nici una data, ca in Bucuresci să resieda reprezentante unu guvernulu, care are de scopu sterpirea poporulu romanu. — Sē scia magiarii, că ceea ce se pote in Serbi'a, nu se pote a in Romani'a!

Sciri electrice.

Francfort, 30 aug. Courier d'Orient scrie, că Imperatulu Rusiei in 13 aug. reintorcandu-se incognito la Kissingen a avutu inteluire cu regele Prusiei — cu care a tractatu multu tempu. Inteluirea loru de la Schwalbach, care nu a duratu de cât 3/4 ora se vedī că a fostu numai unu angagiamentu la acest'a a dou'a intelnire. Se d'ice că aliāntia intre d'insii ar' fi facta complinita.

Leupolea, 28 augustu. In siedinti'a dietala de asta-di s'a cetitu propunerea lui Zybliekiewicz despre esaminarea constitutiunei si a legiloru fundamentale de statu. Smolka si-motiveza propunerea despre retragerea conclusului, de a tramete delegati in senatulu imperialu.

Vien'a, 29 augustu. Conventiunea militaria intre Prusi'a si Sasoni'a se va modificā. Avantiamentulu oficeriloru sasoni nu va mai fi restrinsu numai la corpurile armatei sasonice. Principele de corona d'in Sasoni'a va comandā si unu corpu alu armatei confederatiunale.

Florentia, 29 augustu. Garibaldi a deposu mandatulu de deputatu. Ambasadorulu austriacu e chiamatu la Vien'a.

Bucuresci, 29 augustu. Ionu Bratianu e denumitu ministru de finantie, si ministru de justitcia Arionu e denumitu ministru de interne.

Parisi, 30 augustu. Marsialulu Niel a deschisu consiliulu generalu cu una cuventare resboiosa, in care d'ice: Armat'a nostra e insuficitā de celu mai bunu spiritulu, arsenalele nostre sunt implute, si fontanele nostre de ajutoriu mai că sunt nesecabile; asemenandū Franci'a cu alte poteri potemu afirmā cu mandria justa, că numai Franci'a pote dictā asta-di dupa placu resboiu său pace.

Hamburgu, 31 augustu. Principele Napoleonu a sositu aici incognito, a cercetatu Alton'a si Lübeculu, si si-continua asta-di caletori'a mai departa.

Florentia, 31 augustu. Unu decretu regescu amena siedintiele camerelorū.

Londr'a, 31 augustu. „Times“ combate proiptulu confederatiunei vamale intre Belgiu, Olandia si Franci'a. Poterile, d'ice „Times“, voru face opusatiune, pentru că atare confederatiune aru amenintā nedependinti'a Belgiului.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu: ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Title: Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu. Rows include Posionu, Neuhausel, Pest'a, Czegléd, Segedinu, Temisior'a, Jasenov'a, Beserica-Alba, Sosesce in Baziasiu.

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica nnumai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Rows include Beserica-Alba, Jasenova, Temisior'a, Segedinu, Czegléd, Pest'a, Neuhausel, Posionu, Sosesce in Vien'a.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Title: Jasenov'a-Oraviti'a. Rows include Jam, Racasdia, Sosesce in Oraviti'a.

Oraviti'a-Jasenov'a.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Rows include Racasdia, Jam, Sosesce in Jasenov'a.

Vien'a-Oradea-Mare.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Rows include Pest'a, Czegléd, Püspök-Ladány, Sosesce in Oradea.

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde sosesce la 3 ore dupa médiadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Rows include Oradea, Czegléd, Pest'a, Vien'a, Sosesce in Vien'a.

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Title: Vien'a-Arauu. Rows include Pest'a, Czegléd, Szolnocu, Sosesce in Arauu.

Aradu-Vien'a.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Rows include Solnocu, Czegléd, Pest'a, Vien'a, Sosesce in Vien'a.

Vien'a-Parisi.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Rows include Salzburg, Monacu, Stuttgart, Mühlacker, Carlsruhe, Strassburg, Sosesce in Paris.

Parisi-Vien'a.

Table with 2 columns: Route and Schedule. Rows include Stassburg, Carlsruhe, Mühlacker, Stuttgart, Monacu, Salzburg, Sosesce in Vien'a.

Comunicatiunea postelor.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa médiadi, sosesce in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa médiadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 1/2 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.

De la Temisior'a la Arauu pleca in tote dilele la 6 ore dem. sosesce in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.